

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

επί του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης

«Παρεμβάσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας - Τροποποιήσεις σχετικά με τη δημοσίευση διαθηκών - Τροποποιήσεις στο ρυθμιστικό πλαίσιο των ανακοπών κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης με σκοπό την επιτάχυνση της εκδίκασης - Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης»

Ιούλιος 2025

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Στις 30 Ιουνίου 2025 εστάλη στην Ο.Κ.Ε. προς γνωμοδότηση από το Τμήμα Β΄ της Διεύθυνσης Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης, το Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης με τίτλο *«Παρεμβάσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας – Τροποποιήσεις σχετικά με τη δημοσίευση διαθηκών – Τροποποιήσεις στο ρυθμιστικό πλαίσιο των ανακοπών κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης με σκοπό την επιτάχυνση της εκδίκασης – Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης»*.

Για την επεξεργασία του εν λόγω Σχεδίου Νόμου συγκροτήθηκε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τους **κ.κ. Μιχάλη Μητσόπουλο, Ιωάννη Παπαργύρη, Φώτη Κολεβέντη, Ηλία Δόλγυρα, Ιωάννη Κορκόβελο** και την κα **Άρτεμη Κατωπόδη**.

Ως Πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο **κ. Ιωάννης Κορκόβελος**, Μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ο.Κ.Ε.

Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας συμμετείχε ως εμπειρογνώμονας ο **κ. Φώτης Γιαννούλας**, Νομικός, Μέλος Δ.Σ. Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

Από πλευράς Ο.Κ.Ε. συμμετείχε και είχε τον επιστημονικό συντονισμό του έργου της Επιτροπής η **Δρ. Αφροδίτη Μακρυγιάννη**, Επιστημονική Συνεργάτης της Ο.Κ.Ε.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε το έργο της σε τρεις (3) συνεδριάσεις και η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια στη συνεδρίασή της, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 24 Σεπτεμβρίου 2025.

Η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε., αφού ολοκλήρωσε τη συζήτηση για το θέμα στη συνεδρίαση της 13ης Φεβρουαρίου 2026, διατύπωσε την υπ' αριθ. 353 Γνώμη της.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το υπό αξιολόγηση ΣΧ/Ν «Παρεμβάσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας - Τροποποιήσεις σχετικά με τη δημοσίευση διαθηκών - Τροποποιήσεις στο ρυθμιστικό πλαίσιο των ανακοπών κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης με σκοπό την επιτάχυνση της εκδίκασης - Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης», περιλαμβάνει τέσσερα (4) ΜΕΡΗ. Ειδικότερα:

Στο **ΜΕΡΟΣ Α΄** «ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΔΙΑΘΗΚΩΝ - ΣΥΣΤΑΣΗ ΜΗΤΡΩΟΥ ΔΙΑΘΗΚΩΝ» περιλαμβάνονται 124 Άρθρα τα οποία κατανέμονται σε δέκα (10)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: ΣΚΟΠΟΣ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΩΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΑ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄: ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΠΕΣ – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΡΙΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄: ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄: ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΜΠΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΟΥΣΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΣ – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄: ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗ - ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΟΓΔΟΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ΄: ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΔΙΑΘΗΚΩΝ - ΜΗΤΡΩΟ ΔΙΑΘΗΚΩΝ – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι΄: ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Στο **ΜΕΡΟΣ Β΄** «ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΕΚΔΙΚΑΣΗΣ ΑΝΑΚΟΠΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟ» περιλαμβάνονται 15 Άρθρα (άρθρα 125-139) τα οποία κατανέμονται σε τρία (3) ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: ΣΚΟΠΟΣ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΚΟΠΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄: ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Στο **ΜΕΡΟΣ Γ΄** ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ περιλαμβάνονται 13 Άρθρα (άρθρο140-152), και τέλος,

Στο **ΜΕΡΟΣ Δ΄** ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ περιλαμβάνεται το άρθρο 153.

Σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση που συνοδεύει το Νομοσχέδιο του Υπουργείου Δικαιοσύνης, με τις ρυθμίσεις του **Μέρους Α΄** επιχειρούνται παρεμβάσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (π.δ. 503/1985, Α΄ 182), ώστε να ολοκληρωθεί η μεταρρύθμιση στον χώρο της πολιτικής δικαιοσύνης που άρχισε με τον ν. 5108/2024 (Α΄ 65). Οι κύριες μεταρρυθμίσεις αφορούν την τακτική διαδικασία, όπου παρατηρούνται οι μεγαλύτερες καθυστερήσεις και πρακτικές δυσλειτουργίες, συνεπεία του ν. 4335/2015 (Α΄ 87). Για τον λόγο αυτό εισάγεται η «προδικασία», ώστε να μην χρειάζεται ο δικαστής να διαπιστώνει θέματα αοριστίας και τυπικών ελλείψεων το πρώτον κατά την εκδίκαση της υπόθεσης, η εκδίκαση της οποίας συχνά λαμβάνει χώρα αρκετά χρόνια μετά την κατάθεση του δικογράφου. Ειδικότερα επιδιώκεται η γρήγορη και αξιόπιστη πολιτικής δικαιοσύνης και η εναρμόνιση της με τα ευρωπαϊκά πρότυπα απονομής δικαιοσύνης σε χρόνο και ποιότητα. Επιδιώκεται επίσης ο εξορθολογισμός της δικαστικής ύλης και η αποσυμφόρηση των δικαστηρίων, μέσω καλύτερης διοικητικής και δικονομικής δομής, ενώ θεσπίζεται και ένα ανθεκτικό πλαίσιο, που περιορίζει τις καταχρήσεις και ενισχύει την ουσία της δίκης.

Με τις ρυθμίσεις του **Μέρους Β΄** του σχεδίου νόμου επαναπροσδιορίζονται οι ανακοπές κατά την αναγκαστική εκτέλεση (άρθρα 632 και 933 Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας), μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Λαμβάνονται επίσης μία σειρά δικονομικά μέτρα για τον εξορθολογισμό και την επιτάχυνση της διαδικασίας συζήτησης ώστε να αντιμετωπισθεί η συμφόρηση και να αποτραπεί η επανεμφάνιση «πλασματικών» φορτίων στα πινάκια, να διασφαλισθεί η διαφάνεια και ψηφιοποίηση κρίσιμων σταδίων της αναγκαστικής εκτέλεσης καθώς και να επιταχυνθεί η απονομή δικαιοσύνης σε υποθέσεις οικονομικού ενδιαφέροντος.

Τέλος, με τις αξιολογούμενες ρυθμίσεις του **Μέρους Γ΄** εισάγονται τροποποιήσεις στη χρέωση των υποθέσεων και στην αξιολόγηση των καθυστερήσεων των δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργιών με στόχο την βελτίωση της ποιότητας και την ταχύτητα της απονομής δικαιοσύνης, καθώς και την πιο δίκαιη και ισότιμη κατανομή υποθέσεων.

2. ΓΕΝΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

α) Γενικές Παρατηρήσεις

Η ΟΚΕ κατά το παρελθόν είχε διαμορφώσει, με τη συμφωνία όλων των κοινωνικών εταίρων, το Εθνικό Αναπτυξιακό Σχέδιο της χώρας, μετά από την αναλυτική διερεύνηση των προβλημάτων και δυσλειτουργιών που παρακωλύουν την αναπτυξιακή της προοπτική.

Η ορθή νομοθέτηση και η ταχεία απονομή της δικαιοσύνης είχε αναδειχθεί, σύμφωνα με την άποψη τόσο των κοινωνικών εταίρων όσο και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, ως ο τομέας που χρήζει σημαντικών μεταρρυθμίσεων γιατί επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξη της υγιούς επιχειρηματικότητας και την αύξηση των επενδύσεων. Ταυτόχρονα, η ποιότητα της ελληνικής δικαιοσύνης διαμορφώνει τον τρόπο λειτουργίας της ελληνικής κοινωνίας και επηρεάζει σημαντικά το επίπεδο διαβίωσης των πολιτών.

Όπως αναφέρεται στην Γνώμη Νο 323 της Ο.Κ.Ε «ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΟΡΘΗ ΝΟΜΟΘΕΤΗΣΗ», στις πρώτες θέσεις των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Ελληνική δικαιοσύνη κατατάσσονται οι αδυναμίες του θεσμικού πλαισίου και του δικαστικού συστήματος, μεταξύ των οποίων και η βραδεία απονομή της δικαιοσύνης. Με άλλα λόγια, αποτελεί κοινή διαπίστωση το ότι έχουμε μία δυσλειτουργική δικαιοσύνη, με τεράστια γραφειοκρατία και τεράστιες καθυστερήσεις, που δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν τα επιχειρηματικά και οικονομικά σχέδια, ενώ δεν μπορούν να ικανοποιηθούν ούτε απλά αιτήματα πολιτών που έχουν άμεση σχέση με την ποιότητα ζωής τους και την απαραίτητη διασφάλιση και προστασία ζωτικών και καίριων δικαιωμάτων και αγαθών τους.

Η καθυστέρηση στην απονομή της Δικαιοσύνης είναι ένα ακανθώδες ζήτημα στη χώρα μας και αποτελεί χρόνια παθολογία, η οποία υπονομεύει την ίδια την ποιότητα της δημοκρατίας μας. Αν ο πολίτης αισθάνεται ότι δεν μπορεί να προσφύγει στη Δικαιοσύνη και να βρει το δίκιο του εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, τότε αμφισβητείται ο ίδιος ο πυρήνας του κράτους δικαίου.

Το πρόβλημα της καθυστέρησης στην απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης προσπάθησε να ανιχνεύσει και η Ολομέλεια του ΣτΕ σε Συμβούλιο (Πρακτικό 17/2011), όπου επισημαίνονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: *«Είναι γεγονός ότι η δικαιοσύνη στην Ελλάδα απονέμεται με ιδιαίτερα βραδείς ρυθμούς και ότι η βραδύτητα αυτή παρατηρείται και στη διοικητική δικαιοσύνη, τόσο στο Συμβούλιο της Επικρατείας, όσο και στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Είναι, εξάλλου, προφανές ότι η καθυστερημένη απονομή της δικαιοσύνης, εκτός από τις σοβαρές κοινωνικές, οικονομικές και δημοσιονομικές επιπτώσεις που συνεπάγεται για τους πολίτες και το Κράτος, αποτελεί και σημαντικό πλήγμα στο Κράτος Δικαίου.*

Οι καθυστερήσεις στην απονομή της δικαιοσύνης αποδίδονται σε διάφορα αίτια. Όπως αναφέρεται στο προαναφερόμενο Πρακτικό της Ολομέλειας του ΣΤΕ *«Το πρόβλημα της καθυστέρησης στην επίλυση των διοικητικών διαφορών σε όλα τα επίπεδα οφείλεται σε πολλαπλές αιτίες και, ως εκ τούτου, για την αντιμετώπισή του πρέπει να ερευνηθούν και να αντιμετωπιστούν συνολικά όλοι οι παράγοντες που έχουν οδηγήσει στη σημερινή κατάσταση, η οποία συγκροτεί πλέον πρόβλημα με δομικό χαρακτήρα. Βασική αιτία συνιστά ο υπερβολικά μεγάλος αριθμός ένδικων βοηθημάτων και ένδικων μέσων σε σχέση με τις δυνατότητες των δικαστηρίων. Ακόμη και αν όλοι οι δικαστές υπερέβαιναν τις δυνατότητές τους, δεν θα ήταν δυνατόν να επιτευχθούν οι επιθυμητοί χρόνοι*

διεκπεραίωσης των δικών. Πρέπει μάλιστα να σημειωθεί ότι η υπερφόρτωση των πινακίων των δικαστηρίων οφείλεται σε σημαντικό βαθμό σε ένδικα μέσα, τα οποία ασκούν το Δημόσιο και νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου. Η αναντιστοιχία που παρατηρείται μεταξύ εισαγόμενων και διεκπεραιούμενων υποθέσεων επιτείνεται από σειρά αιτιών που μπορούν να καταταγούν σε δύο κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν παράγοντες που συμβάλλουν στην αύξηση των δικών, όπως είναι οι ατέλειες της νομοθεσίας, οι οποίες δεν συνίστανται μόνο σε ασάφεια και αντιφατικότητα των διατάξεων, αλλά οφείλονται και στις συχνές νομοθετικές μεταβολές που παρατηρούνται, ιδίως στον τομέα του δημόσιου δικαίου. Επίσης, η έλλειψη κωδικοποιήσεων σε πολλούς τομείς του δημοσίου δικαίου επιτείνει την ανασφάλεια του δικαίου και αποτελεί βασική αιτία δημιουργίας διαφορών. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν η κακή λειτουργία της Διοίκησης, η οποία αποτελεί μηχανή παραγωγής διαφορών, καθώς και η ευχέρεια που παρέχεται από τη νομοθεσία, αλλά και από την επιεική τακτική των δικαστηρίων, να ασκούνται προδήλως αβάσιμα ένδικα βοηθήματα και μέσα και να παρατείνεται αδικαιολογήτως με ενέργειες των διαδίκων η εκκρεμοδικία, χωρίς συνέπειες για τους στρεψόδικους και κακόπιστους διαδίκους που θα αποθάρρυναν την προπετή προσφυγή στα δικαστήρια. Δεύτερη κατηγορία αιτιών καθυστέρησης συγκροτούν οι αδυναμίες στην οργάνωση και λειτουργία των δικαστηρίων. Σοβαρές δυσλειτουργίες δημιουργούνται λόγω της ανορθολογικής χωροταξικής κατανομής των διοικητικών εφετείων και ιδίως των διοικητικών πρωτοδικείων, και από τις ελλείψεις σε υποδομές και σε προσωπικό της γραμματείας. Ο αριθμός των δικαστών είναι τριπλάσιος περίπου από τον αριθμό των δικαστικών υπαλλήλων, η αναλογία δε αυτή, η οποία είναι ακριβώς αντίστροφη από τα ισχύοντα στις λοιπές ευρωπαϊκές χώρες, καταδεικνύει τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν οι δικαστικοί λειτουργοί στην απρόσκοπτη εκτέλεση του δικαιοδοτικού τους έργου. Το φαινόμενο αυτό, που επιτείνεται με τα γενικά νομοθετικά μέτρα, τα οποία έχουν ληφθεί προσφάτως για τη δημόσια διοίκηση, αλλά καταλαμβάνουν και τις γραμματείες των δικαστηρίων, παρατηρείται και στο Συμβούλιο της Επικρατείας, με αποτέλεσμα οι δικαστικοί λειτουργοί να εκτελούν σε μεγάλο βαθμό εργασίες γραμματείας».

Στα προαναφερόμενα μπορούν να προστεθούν και άλλα μη γραφειοκρατικά αίτια, τα οποία υποστηρίζονται από πολλούς, όπως η νοοτροπία που έχουμε ως λαός να καταφεύγουμε στα δικαστήρια για το οτιδήποτε, χωρίς δεύτερη σκέψη και χωρίς να έχουμε προσπαθήσει να βρούμε μία εναλλακτική μορφή επίλυσης της διαφοράς. Η εξωδικαστική επίλυση διαφοράς συχνά αγνοείται στη χώρα μας ή θεωρείται απλώς μη πρόσφορη μέθοδος.

Όπως αναφέρεται από την Ο.Κ.Ε, οι καθυστερήσεις στην απονομή δικαιοσύνης είναι ένα πρόβλημα πρακτικό και για την αναζήτηση τρόπων αντιμετώπισης του πρέπει κανείς να λάβει υπόψη του τόσο τα πραγματικά δεδομένα και τις καταστάσεις που επικρατούν στο χώρο της δικαιοσύνης όσο και τους άλλους παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία της, όπως π.χ. οι νέες τεχνολογίες. Για τους λόγους αυτούς, μεταξύ των προτάσεων της Ο.Κ.Ε για την αντιμετώπιση του προβλήματος είναι αφενός

η κάλυψη των οργανικών και λειτουργικών κενών των δικαστηρίων σε δικαστικούς λειτουργούς και δικαστικούς υπαλλήλους και αφετέρου τόσο ο εκσυγχρονισμός {υλικοτεχνική υποδομή} – ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης όσο η προώθηση της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης {E-Justice}, τομέας στον οποίο η χώρα έχει μείνει πίσω.

B) Παρατηρήσεις επί του Ν/Σ

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή λαμβάνοντας υπ' όψιν το τεθέν σε δημόσια διαβούλευση νομοσχέδιο του Υπουργείου Δικαιοσύνης αναφορικά με τις τροποποιήσεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, που αφορά τον τρόπο διεξαγωγής των δικών στα Πολιτικά Δικαστήρια της χώρας εκφράζει τις ακόλουθες θέσεις:

Η προσπάθεια του νομοσχεδίου να μειώσει το χρόνο προσδιορισμού της συζήτησης των αγωγών και το χρόνο έκδοσης των δικαστικών αποφάσεων είναι κατ' αρχήν θετική. Η Δικαιοσύνη απαιτείται να απονέμεται σε εύλογο χρόνο σε σχέση με το χρόνο που δημιουργείται μία διαφορά. Η καθυστερημένη απονομή της Δικαιοσύνης μπορεί να καταλήξει ουσιαστικά σε αρνησιδικία. Είναι, όμως, σαφές ότι με μόνη την πρόβλεψη σύντομων προθεσμιών, χωρίς να θεραπευθούν τα χρονίζοντα προβλήματα ελλείψεων στην υλικοτεχνική υποδομή, στο ψηφιακό περιβάλλον, αλλά και στο προσωπικό των δικαστηρίων δεν πρόκειται να αποδώσουν τους επιδιωκόμενους στόχους.

Ανεξαρτήτως αυτών, υπάρχουν διατάξεις στο Νομοσχέδιο που γεννούν προβληματισμούς ως προς την απώλεια δικαιωμάτων των πολιτών ή την ύπαρξη προσκομμάτων στην αποτελεσματική άσκησή τους.

Έτσι, η πρόβλεψη μηχανισμού επαναπροσδιορισμού ανακοπών κατά της εκτέλεσης μέσω πλατφόρμας στο πρότυπο που είχε εφαρμοστεί στον επαναπροσδιορισμό αιτήσεων του νόμου για τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά που διέπεται από την αρχή της υποχρεωτικότητας, χωρίς εξατομικευμένη ενημέρωση των δικηγόρων και των διαδίκων για την υποχρέωσή τους αυτή και με διαδικασία που διαφέρει σημαντικά από την διαδικασία που ίσχυε κατά την κατάθεση της ανακοπής τους θέτει σε κίνδυνο δικαιώματα χιλιάδων πολιτών. Ελλιπής πληροφόρηση εκ μέρους τους ή μη τήρηση του ασφυκτικού πλαισίου που θεσπίζεται με τις διατάξεις του νομοσχεδίου εγκυμονεί τον κίνδυνο κατάργησης χιλιάδων δικών και των συναφών δικαιωμάτων των πολιτών.

Περαιτέρω, οι αλλαγές που προβλέπονται αναφορικά με τις ανακοπές κατά της εκτελεστικής διαδικασίας με την μείωση των λόγων ανακοπής που μπορούν να ασκηθούν θέτουν τους οφειλέτες διαταγών πληρωμής σε δυσχερέστερη θέση σε σχέση με τους οφειλέτες δυνάμει άλλων εκτελεστών τίτλων (όπως δικαστικών αποφάσεων), ενώ ο νόμος θα έπρεπε να προβλέπει το αντίθετο, καθώς οι διαταγές πληρωμής εκδίδονται χωρίς προηγούμενη ακρόαση των οφειλετών.

Η πρόβλεψη αυξημένων παραβόλων για την περίπτωση υποβολής αιτήματος αναβολής από διάδικο στον α' βαθμό δικαιοδοσίας, αλλά και η δυσχέραση του δικαιώματος να ζητηθεί αναβολή στον β' βαθμό επίσης κινούνται σε λάθος κατεύθυνση. Η μεν αύξηση

των παραβόλων κινείται αποκλειστικά επί τη βάσει εισπρακτικής λογικής εκ μέρους του Δημοσίου, χωρίς πρακτικά να συμβάλλει στην επιτάχυνση περί την απονομή της Δικαιοσύνης.

Το νομοσχέδιο πρακτικά προβαίνει στην πλήρη κατάργηση της έδρας του συμβολαιογράφου ως κριτηρίου της αρμοδιότητάς του να οριστεί υπάλληλος του πλειστηριασμού. Με άλλα λόγια, ο πλειστηριασμός για ένα ακίνητο που βρίσκεται σε έναν τόπο μπορεί να γίνει ενώπιον οιαδήποτε συμβολαιογράφου οπουδήποτε στην χώρα. Έτσι, όμως, ο οφειλέτης αποστερείται την δυνατότητα να ελέγξει τον φάκελο του πλειστηριασμού όταν το επιθυμεί, ενώ γεννώνται και πολλές άλλες πρακτικές δυσχέρειες, καθώς η διαδικασία δεν είναι πλήρως ηλεκτρονική και ούτε μπορεί να γίνει τέτοια εξ ολοκλήρου.

Στις δίκες των μικροδιαφορών τα προβλήματα παραμένουν. Η νέα διαδικασία εξακολουθεί να είναι σύνθετη, με πολλές και αυστηρές προθεσμίες, η τήρηση των οποίων μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια δικαιωμάτων πολιτών ή την διάσωσή τους με σημαντικές επιπτώσεις. Το χειρότερο δε είναι ότι με τις νέες διατάξεις αυξάνονται οι υποθέσεις που θα εκδικάζονται με την διαδικασία των μικροδιαφορών, καθώς το χρηματικό όριο υπαγωγής μετατίθεται από τις 5.000,00€ στις 8.000,00€.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης επιδιώκει να τεθούν σε ισχύ οι νέες ρυθμίσεις από τις 16.9.2025, δηλαδή κατά τρόπο εντελώς εσπευσμένο, χωρίς η νομική κοινότητα και η κοινωνία να προλάβει να πληροφορηθεί τις αλλαγές. Για αυτό και επιβάλλεται οι νέες διατάξεις να τεθούν σε ισχύ με το νέο ημερολογιακό έτος, όπως άλλωστε έγινε και σε πρόσφατες αλλαγές του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟΝ

Ανεξάρτητα των όποιων θετικών ζητημάτων – ρυθμίσεων αναφέρονται στο σχετικό νομοσχέδιο, διαπιστώνονται ταυτόχρονα και διάφορα προβλήματα, που σχέση έχουν με τη διασφάλιση της ουσιαστικής και ορθής απονομής δικαιοσύνης, σε συνδυασμό με το ότι δημιουργούνται, ενώ δεν θα έπρεπε, διάφοροι κίνδυνοι και επιπτώσεις σε βάρος, κυρίως, των πολιτών, αφού σε σειρά των προτεινομένων διατάξεων συνεπάγονται οιοσδήποτε κατάργηση δικαιωμάτων των πολιτών και δημιουργούν μεγαλύτερα προβλήματα από αυτά που επιδιώκουν να λύσουν.

Ειδικότερα και ενδεικτικά :

ΓΕΝΙΚΑ. Η κατάσταση που επικρατεί σε σχέση με τις ψηφιακές υποδομές (προβλήματα της ψηφιακής πύλης Solon, μη υλοποίηση της ψηφιακής θυρίδας δικηγόρου, κλπ) και γενικότερα την υλικοτεχνική υποδομή των Δικαστηρίων της χώρας, την έλλειψη του αναγκαίου αριθμού δικαστικών υπαλλήλων, η ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης, αλλά και ο εν γένει τρόπος οργάνωσης των Δικαστηρίων, καθιστούν αμφίβολη την

αποτελεσματικότητα των νέων ρυθμίσεων, λαμβανομένης υπόψη και της αντίστοιχης εμπειρίας του παρελθόντος.

Οι παρατηρούμενες καθυστερήσεις στην έκδοση δικαστικών αποφάσεων, εντείνουν τη δυσπιστία του πολίτη στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης.

Θα πρέπει να ληφθούν πιο αυστηρά και υλοποιήσιμα μέτρα για όσους δικαστές καθυστερούν την έκδοση αποφάσεων και να ενισχυθεί ο θεσμός Επιθεώρησης Δικαστηρίων.

1. Ο επαναπροσδιορισμός των ανακοπών περί την εκτέλεση μέσω πλατφόρμας σε πολύ μικρές και αυστηρές προθεσμίες, **είναι βέβαιο ότι, με τον γενικό και υποχρεωτικό χαρακτήρα της διαδικασίας, θα οδηγήσει σε κίνδυνο απώλειας δικαιωμάτων χιλιάδων πολιτών**, οι οποίοι ουσιαστικά τιμωρούνται για την αδυναμία της πολιτείας να προσδιορίσει σε εύλογο χρόνο τις ανακοπές που άσκησαν κατά πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης.

Αλλά, ακόμη και όσοι τηρήσουν την διαδικασία που ο νόμος θα προβλέπει, θα οδηγηθούν στην εφαρμογή ενός δικονομικού πλαισίου δυσμενέστερου και σε κάθε περίπτωση διαφορετικού από αυτό που ίσχυε κατά την άσκηση των ανακοπών τους.

Επιπλέον πρόβλημα δημιουργεί και η έλλειψη οργανωμένης και κεντρικά κατευθυνόμενης και εξατομικευμένης ενημέρωσης των διαδίκων και δη του ανακόπτοντος.

2. Περιορίζεται το δικαίωμα αναβολής στο β' βαθμό δικαιοδοσίας της μίας και μόνης αναβολής μόνο για λόγους ανωτέρας βίας, χωρίς δηλαδή να προβλέπεται δυνατότητα αναβολής της υπόθεσης για σπουδαίο λόγο, όπως συμβαίνει για τον α' βαθμό.

3. Με το προτεινόμενο νέο άρθρο 227 ΚΠολΔ, πρακτικά προστίθεται ακόμη ένα στάδιο στην πολιτική δίκη - η έκδοση Διάταξης - τόσο στην τακτική όσο και στις ειδικές διαδικασίες, με μια διαδικασία που δεν αντιμετωπίζει ουσιαστικά και δεν αποσαφηνίζει τις περιπτώσεις των τυπικών παραλείψεων (αοριστία αγωγής, αγωγόσημο, ύπαρξη πρακτικού διαμεσολάβησης, κ.ο.κ.), υποχρεώνοντας τους διαδίκους σε προκατάθεση προτάσεων προ 20ημέρου ακόμη και στις ειδικές διαδικασίες.

4. Στο άρθρο 237 ΚΠολΔ, η αλλαγή που προτείνεται, εκτός της όποιας, τυχόν, νομιμότητάς της, παρατηρούνται σημαντικές ελλείψεις πρακτικής εφαρμογής και το οποίο ταυτόχρονα προβλέπει ότι, οι διαδικασίες διαμεσολάβησης δεν αναστέλλουν τις προθεσμίες κατάθεσης προτάσεων και προσθήκης – αντίκρουσης, ρύθμιση η οποία ευθέως βάλει κατά της θεσμοθετημένης διαδικασίας της διαμεσολάβησης και ιδίως της Υποχρεωτικής Αρχικής Συνεδρίας Διαμεσολάβησης (γνωστή ως ΥΑΣ).

Επίσης, η ρύθμιση στην παρ. 3. περί έκδοσης εκ μέρους του δικαστή ανατιολόγητης διάταξης για σωρεία ζητημάτων, ΕΓΚΥΜΟΝΕΙ ΣΟΒΑΡΟΥΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ και ΝΟΜΙΚΟΥΣ

ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ, εκτός του ότι, εναποθέτουν στους δικαστές ακόμη και το «βάρος» διόρθωσης δικογράφων.

5. Το καθεστώς που θα ισχύει στη διαδικασία των μικροδιαφορών συνεχίζει να παραμένει προβληματικό. Αντί να προβλεφθεί μια απλή διαδικασία που συνάδει με δίκες χαμηλού οικονομικού αντικειμένου, οι προβλεπόμενοι κανόνες θεσπίζουν ένα περίπλοκο πλαίσιο δίκης, δημιουργώντας κινδύνους για τη διασφάλιση των ουσιαστικών και δικονομικών δικαιωμάτων των πολιτών.

Μπορεί η παράσταση στο ακροατήριο να παύει να είναι κρίσιμη, αλλά μένει εν πολλοίς άθικτο το πλαίσιο των ασφυκτικών προθεσμιών, η απώλεια των οποίων επιφέρει συνέπειες μη αναστρέψιμες.

Το χειρότερο, δε, είναι ότι αυξάνεται το χρηματικό όριο για την υπαγωγή των υποθέσεων στις μικροδιαφορές από τις 5.000,00€ στις 8.000,00€.

6. Η περαιτέρω μείωση του χρόνου της καταχρηστικής προθεσμίας των ενδίκων μέσων στο ένα έτος (από τα 2 που ισχύει σήμερα), ουσιαστικά δεν εξυπηρετεί κάτι το ιδιαίτερο. Η όποια επιζητούμενη επιτάχυνση εκδίκασης των ενδίκων μέσων, θα μπορούσε να επιτευχθεί με την υποχρέωση στον διάδικο που «παραπονείται» κατά της εκδοθείσας απόφασης, να κινήσει τη διαδικασία ορισμού δικασίμου, εντός μηνός από την κατάθεση του ενδίκου μέσου, άλλως αυτό να θεωρείται ως μη ασκηθέν.

7. Η πλήρης κατάργηση της έδρας του συμβολαιογράφου ως κριτηρίου της αρμοδιότητάς του να οριστεί υπάλληλος του πλειστηριασμού είναι προβληματική, ιδίως εν όψει της ουσιαστικής αποστέρησης της δυνατότητας του καθ' ου η εκτέλεση να ελέγξει εγκαίρως τον φάκελο του πλειστηριασμού, αλλά και πολλών άλλων πρακτικών ζητημάτων που δημιουργεί η διάσταση του τόπου της εκτέλεσης και της έδρας του υπαλλήλου του πλειστηριασμού, δεδομένου ότι η διαδικασία δεν είναι πλήρως ηλεκτρονική.

8. Η σχεδιαζόμενη απαγόρευση προβολής με την ανακοπή του άρθρου 933 ΚΠολΔ λόγων, που μπορούσαν να προβληθούν με ανακοπή του άρθρου 632 ΚΠολΔ κατά της διαταγής πληρωμής, δημιουργεί περαιτέρω προβλήματα.

9. Στο άρθρο 89 του Νομοσχεδίου (αρ. 808Α ΚΠολΔ) : Δεν γίνεται αντιληπτή η δυσμενής διάκριση στην περίπτωση του συμφώνου συμβίωσης, ώστε να απαιτείται η (δαπανηρή) γραφολογική πραγματογνωμοσύνη, όταν, μάλιστα, το σύμφωνο συμβίωσης γίνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο.

10. Δημοσίευση διαθηκών : Υπάρχει μεν περίπτωση οι διαθήκες να δημοσιεύονται πιο σύντομα, όμως είναι βέβαιο ότι οι πολίτες θα επιβαρυνθούν σημαντικά οικονομικά.

Τέλος, σημειώνεται ότι, στο υπό διαβούλευση νομοσχέδιο δεν περιλαμβάνονται μεταβατικές διατάξεις, γεγονός που θα δημιουργήσει προβλήματα κατά την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων, όταν, μάλιστα, η πρόθεση του Υπουργείου Δικαιοσύνης είναι οι νέες τροποποιήσεις του ΚΠολΔ να τεθούν σε ισχύ από τις 16.09.2025, δηλαδή κατά τρόπο εντελώς εσπευσμένο και χωρίς να υπάρχει ο αναγκαίος χρόνος για την εφαρμογή τους με ασφάλεια δικαίου, ενώ θα μπορούσαν οι όποιες αλλαγές να ισχύσουν από

1.01.2026, ώστε να υπάρχει τόσο ο αναγκαίος χρόνος ενημέρωσης επί αυτών όσο και να διασφαλιστεί η ασφαλής προετοιμασία των δικηγόρων, άρα και η διασφάλιση των δικαιωμάτων των πολιτών.

Συμπληρωματικά :

A) ΜΕΡΟΣ Α΄ - ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

Στο άρθρο 16 του Νομοσχεδίου (τροποποίηση στο αρ. 131 ΚΠολΔ) : Επίδοση σε νοσοκομείο ή σωφρονιστικό κατάστημα : Ενώ στην παρ. 1 αναφέρεται η περίπτωση κατά την οποία « ..... δεν είναι δυνατή η επικοινωνία μαζί του, σύμφωνα με βεβαίωση .....», η επίδοση αυτή γίνεται στον διευθυντή του νοσοκομείου ή του σωφρονιστικού καταστήματος ο οποίος είναι υποχρεωμένος να παραδώσει το έγγραφο στα χέρια προς τον οποίο γίνεται η επίδοση. Θα πρέπει να είναι ξεκάθαρο αν αυτός προς τον οποίο πρέπει να γίνει η επίδοση του εγγράφου είναι ικανός ή όχι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Στο άρθρο 23 (τροποποιήσεις στο αρ. 209 ΚΠολΔ) : Ενώ σήμερα προβλέπεται η συμβιβαστική παρέμβαση – παρότρυνση του δικαστή, με την εν λόγω τροποποίηση επιφορτίζεται θεσμικά ο δικαστής, στερώντας του πολύτιμο χρόνο ενασχόλησης με την απονομή δικαιοσύνης. Περαιτέρω, με την εν λόγω τροποποίηση, «φαλκιδεύεται» ο θεσμός της Διαμεσολάβησης.

Στο άρθρο 27 (αρ. 227 ΚΠολΔ) : Ενώ αναφέρεται σε τυπικές παραλείψεις, εντούτοις στη συνέχεια κάνει μνεία περί λόγων αοριστίας του δικογράφου.

Στο άρθρο 28 (αρ. 237 ΚΠολΔ) : Η ρύθμιση στην παρ. 1. περί του ότι η προθεσμία δεν αναστέλλεται κατά το διάστημα της διαδικασίας διαμεσολάβησης, η ΟΚΕ θεωρεί ότι είναι ευθεία «Βολή» κατά του εν λόγω θεσμού τον οποίο απαξιώνει πλήρως .

Επίσης επισημαίνεται ότι με την τροποποίηση που εισάγεται δημιουργείται μια ασυμβατότητα με το ενωσιακό δίκαιο. Συγκεκριμένα:

1. Η πρόβλεψη περί μη αναστολής των προθεσμιών κατάθεσης προτάσεων αντίκειται στην οδηγία 2008/ 52, στο άρθρο 8 παρ. 1 της οποίας προβλέπεται ότι: «1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα μέρη που επιλέγουν να επιχειρήσουν τον διακανονισμό διαφοράς με διαμεσολάβηση, δεν κωλύονται στη συνέχεια να κινήσουν δικαστικές διαδικασίες ή διαιτησία σε σχέση με την εν λόγω διαφορά, λόγω παραγραφής ή λήξεως αποσβεστικής προθεσμίας διαρκούσης της διαδικασίας διαμεσολάβησης.» Ήδη ο Έλληνας νομοθέτης με το άρθρο 9 παρ. του ν. 4640/2019 έχει ορθώς περιλάβει στην αναστολή και στις δικονομικές προθεσμίες, ακριβώς διότι το ζητούμενο είναι η υποστήριξη τη διαμεσολάβησης κατά τρόπον ώστε, όσο η φύση της το επιτρέπει, να μην εμφανίζεται ως υποδεέστερη μέθοδος επίλυσης διαφορών από τη δικαστική ή τη διαιτητική (βλ προοίμιο 19 της ίδιας οδηγίας).

2. Με την προτεινόμενη ρύθμιση όμως, η εμπέλεια και η αποτελεσματικότητα της διαμεσολάβησης υποσκάπτονται, αφού δεν θα διακόπτονται οι δικονομικές προθεσμίες και τα μέρη θα οφείλουν να καταθέσουν προτάσεις ενόσω εκκρεμεί ενεργή διαμεσολάβηση. Επίσης προσβάλλεται και το πνεύμα της ως άνω οδηγίας, όπως ορθά μάλιστα έχει μεταφερθεί με το ν. 4640/2019.
3. Πιθανολογείται ότι η αιτία αυτής της προτεινόμενης παρέμβασης είναι η αποφυγή κατάχρησης της διαμεσολάβησης με σκοπό την παρέλκυση δίκης. Πράγματι δεν απουσιάζουν περιπτώσεις όπου ιδίως η ΥΑΣ (και όχι η εκούσια διαμεσολάβηση) λαμβάνει χώρα κυριολεκτικά την τελευταία στιγμή πριν την καταληκτική ημερομηνία κατάθεση προτάσεων, με αποτέλεσμα την ολιγοήμερη παράταση της προθεσμίας αυτής. Η εκούσια διαμεσολάβηση ακριβώς λόγω του εκούσιου χαρακτήρα της δεν μπορεί να οδηγήσει σε καθυστέρηση δίκης, παρ'εκτός αν και τα δύο μέρη το επιθυμούν, οπότε δεν πρόκειται για παρέλκυση, αλλά για μία προφανώς αυθεντική επιθυμία εξωδικαστικής επίλυσης. Αλλά ακόμη και έτσι να είναι, δηλ. να πρόκειται για προσηματική χρήση από τα μέρη της διαμεσολάβησης, δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια την μη αναστολή προθεσμιών. Είναι αντιθέτως θέμα οργάνωσης των δικαστηρίων να μην εμφανίζονται αυτές οι υποθέσεις στα πινάκια. Με άλλες λέξεις, με σκοπό να αποτραπεί μία οριακή κατάχρηση, υπάρχει κίνδυνος να υποσκάψουμε την ίδια τη εμπέλεια της διαμεσολάβησης. Αν δεν αναστέλλονται οι δικονομικές προθεσμίες, θα τίθεται ένα άσχετο με τη διαμεσολάβηση χρονικό όριο για την επίλυση, η παρέλευση του οποίου θα καθιστά κάθε περαιτέρω συζήτηση ανούσια, αφού τα μέρη πια θα αναμένουν έκδοση απόφασης. Και σε κάθε περίπτωση μία υπόθεση που θα μπορούσε να κλείσει διαμεσολαβητικά, θα δικαστεί και θα επιβαρύνει τα ήδη βεβαρυμένα πινάκια.

Συνεπώς, η ΟΚΕ προτείνει να διαγραφεί το τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 237 του σχεδίου ΚΠολΔ.

Επίσης, η ρύθμιση στην παρ. 3. περί έκδοσης εκ μέρους του δικαστή αναιτιολόγητης διάταξης για σωρεία ζητημάτων, η ΟΚΕ θεωρεί ότι εγκυμονεί σοβαρούς δικονομικούς και νομικού κινδύνους. Επίσης εναποτίθεται στους δικαστές ακόμη και το «βάρος» διόρθωσης δικογράφων.

Στο άρθρο 30 (αρ. 241 ΚΠολΔ) : Με τη ρύθμιση στην παρ. 2, δεν γίνεται κατανοητός ο λόγος γιατί το Ελλ. Δημόσιο, τα ΝΠΔΔ και οι ΟΤΑ, να υπέχουν από την υποχρέωση καταβολής του αναλογούντος παραβόλου αναβολής, σε αντίθεση με όλους τους άλλους Έλληνες πολίτες ή ΝΠΙΔ.

Στο άρθρο 35 (αρ. 293 ΚΠολΔ), **σε συνδυασμό με το άρθρο 36** (αρ. 295 ΚΠολΔ) : Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η παντελής απαγόρευση εξέτασης μαρτύρων ακόμη και σε συμβάσεις

αξίας μέχρι 30.000€ (όπου ελύλογα κάποιιοι θα φροντίσουν να μην υπερβαίνουν αυτές το ποσό αυτό, διά της μεθόδου – τακτικής της κατατμήσεως) στην παρ. 1 αυτού, θα δημιουργήσει πλείστες όσες παρενέργειες και δυσκολίες στους «ευάλωτους» συμβαλλόμενους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ

Στο άρθρο 89 (αρ. 808Α ΚΠολΔ) : Δεν γίνεται αντιληπτή η δυσμενής διάκριση στην περίπτωση του συμφώνου συμβίωσης, ώστε να απαιτείται η (δαπανηρή) γραφολογική πραγματογνωμοσύνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ΄

Δημοσίευση διαθηκών : Η ΟΚΕ σημειώνει ότι υπάρχει μεν περίπτωση οι διαθήκες να δημοσιεύονται πιο σύντομα, όμως είναι βέβαιο ότι οι πολίτες θα επιβαρυνθούν σημαντικά οικονομικά.
